

Indítvány a márciusi közgyűléshez az összeférhetetlenségi törvény megváltoztatásáért.

(Saját tudósítónkról.) Wimmer Eulóp gyárigazgató a következő indítványt terjesztette: Pénteken a szegedi iparosok és kereskedők Nagyságos Polgármester Ur! Fisztelettel kérjük a következő indítványt a márciusi közgyűlés elé terjesztani: Monda ki a köztörvényhatóság, hogy tekintettel az időközben minden irányban megváltozott viszonyokra, a fennálló összeférhetlenségi törvényt hazánk politikai életére nézve károsnak tartja és felir a miniszterelnökséig, a választási törvényt előkészítő igazságügyi miniszterhez és az országgyűléshez a törvénynek a mai viszonyoknak megfelelő megváltoztatása iránt, lehetőleg még most a megalkotandó választási törvénnyel kapcsolatosan. Kimondja egyúttal a törvényhatóság, hogy határozatát hozzájárulás és hasonló szellemű felirat elküldése végett megküldi a többi törvényhatóságoknak is.

Indokok: Amikor ezelőtt majdnem husz évvel a most érvényben levő összeférhetlenségi törvényt megalkották, egészen más viszonyokkal állott szemben a magyar közélet, mint ma. Az ipar és kereskedelemnek megközelítőleg sem volt meg az a nagy jelentősége, amellyel ma és remélhetőleg legközelebb mindinkább fokozódó mértékben bír, az állam keze és hatalma sem nyúlt bele annyira úgy ipari, mint kereskedelmi téren majdnem minden vállalkozásba, de a korrupció meglehetősen erős tüneteivel is állottak akkor szemben, amelyeket az említett törvény által kiküszöbölni reméltek.

Mindazonáltal már akkor is erős, kifogástalan férfiakról eredő hangok hangsúlyozták azon aggályukat, hogy a törvény az összes ipari és kereskedelmi köröket ki fogja szorítani a parlamentben való részvételből, amit az összes európai államok közül nálunk az ismert viszonyok mellett legkevésbé szabad kockáztatni. Ezek dacára a törvény életbelépett és mai napig is fennáll. Azóta a természetes fejlődés, de különösen a háború okozta viszonyoknál fogva beállottak azon óriási változások, hogy

1. a kereskedelem és ipar, noha annak fejlődése elé épen a szóban forgó törvény hatása alatt minduntalan nehézségeket gördítettek, hatalmas fejlődésnek indult.

2. különösen a háború befolvása alatt — ami pedig a legközelebbi években még nagyobb mértékben várható — az állam érdek- és hatásköre ugyszólván kivétel nélkül minden kereskedelmi és ipari vállalkozásba bele-nyúl.

3. az általános választójog megalkotása előtt állunk, amelynek alapelve, hogy minden 24 éves ember választó és választható legyen, úgy hogy ezen alkotandó törvény szelleme ellen egyenesen vét az összeférhetlenségi törvény, amely a mai viszonyok folytán egyenesen kizár minden kereskedőt, iparost a törvényhozásban való részvételről és egy *osztályparlamentet* alkot, amelyben sajnos vagy 80 százalék földbirtokos és 20 százalék jogász talál helyet, míg ezentúl az új választási törvény alapján új elemként az ipari munkás fog jelentkezni ugyanakkor, a mikor a munkaadó maga a szerencsétlen összeférhetlenségi törvény folytán továbbra is ki lenne zárva.

Amint fent mondtuk, minden nyugati állam inkább engedhetné meg magának azt a fénylőzést, hogy az összes gazdasági köröket a törvényhozásból kizárja, csak mi nem akiknek közléte ezen, parlamenti életünk kezdete óta fennálló hiány folytán már eddig is nagy mérvben szenvedett és éppen ezzel indokoljuk azt, hogy Szeged város köztörvényhatóságát kérjük fel indítványunk elfogadására és arra, hogy azt a többi városoknak és köztörvényhatóságoknak is elküldje, mivel itt egyenesen a városi elem mesterséges és erőszakos visszaszorításáról, illetve a törvényhozásból való kizárásáról van szó,

mert hiszen kikből áll lényegében a mai városi lakosság? Bizonyára nagyrészt iparosok és kereskedők, úgy hogy a városoknak megelőzése az utolsó évtizedekben hozott törvények és intézkedéseknél és a városok érdekeinek minduntalan való visszaszorítása kétségtelenül szintén csak az általunk eltorolni, illetve megváltoztatni kért szerencsétlen összeférhetlenségi törvénynek tudható be. Ez mind oly világos tény, hogy ez ellen alig emelhető hang.

Marad az egyetlen aggály: a korrupció. Ez a legszerencsétlenebb és legnagyobb mértékben igazságtalan érv a jelenleg fennálló összeférhetlenségi törvény mellett. Mikor a mezőgazda, a nagybirtokos szabadon eladhatja terményeit a hadseregnek, az államnak, anélkül, hogy ez politikai jogaiban a legcsekélyebb mértékben is csorbitaná, akkor az összeférhetlenségi törvény egy másik nagy és nem kevésbé fontos osztályt kirekeszt a parlamentből, mihelyt ugyanazt akarja cselekedni. Az iparos, aki szabályszerű közszállításon, becsületes munkája alapján, legolcsóbb ajánlatával állami szállítást nyer el, összeférhetlenné válik és bezárul előtte a parlament kapuja, amely azonban nyitva marad a korrupciónak igazán terjesztő ügynökök és kijárók előtt.

Kétségtelen tény és általános tapasztalat ugyanis, hogy a törvény fennállása óta sokkal jobban burjánzik a korrupció burkoltan, sötétben, a törvényt kijátszva, mintha az illető állítólag összeférhetetlen képviselők, összes idetartozó viszonyainak általános köztudomásával működne a parlamentben.

Azon érvet sem hallgathatjuk el, hogy minden országban olyan nagy a korrupció, mint ezt a vezető államférfiak megengedik és tolerálják, mert hiába akar a képviselő illetéktelen befolyást gyakorolni, ha a miniszter, az államtitkár és az ezek szellemében dolgozó állami hivatalnokok a megfelelő korrekt eljárás mellett megmaradnak. Ott van főleg az azóta alkotott közszállítási törvény, amely minden szállítást csak nyílt versenytárgyalás alapján rendel kiadni és a mely, ha korrekten keresztülvitetik, sokkal

nagvobb ellensúlyozója a korrupciónak, mint az annyira helytelen összeférhetlenségi törvény. Főleg ebben az irányban kívánjuk a törvény megváltoztatását anélkül, hogy bizonyos súlyos összeférhetlenségi esetek fentartása ellen emelnénk szót. Az összeférhetlenségi törvény illeten való megváltoztatása folytán a gazdasági kérdéseknek megvitatásában a parlamentben az ipar és kereskedelemnek leghivatottabb képviselői vehetnének részt, ami különösen a most ránk következő időkben — amikor előreláthatólag a legéletbevágóbb kérdések egész tömege fogja a parlamentet foglalkoztatni — oly általános érdeket jelent, hogy ezen szempontból bírálva, az összeférhetlenségi törvény kérdése osztályérdeket nem képezhet, hanem a törvény ilyen értelmű megváltoztatása igazán elsőrendű közérdek.

A pénteken délután 4 órakor tartott értekezleten az iparospart az indítványt egyhangulag magáévá tette és így annak sorsát a közgyűlésen már előre is biztosították.

Budapestről jelentik: Az ipari, különösen a nagyipari érdekeltségek évek óta sürgették a törvény revízióját, mert igazságtalannak tartották, hogy az ipari és gazdasági kérdésekben leghivatottabb elemek számílván legvénnek a törvényhozás terméből. Most újabb kísérlet történik, hogy a törvényt megváltoztassák és erre vonatkozólag már konkrét tárgyalások is folynak. Az akciót a Gyáriparosok Országos Szövetségének alelnöke, Hegedüs Lóránt, már a képviselőházban is érintette, azonban az ő felszólalásán már lényegesen tulmennek az eddigi eredmények. Tárgyaltak ez ügyben gróf Tisza Istvánnal és gróf Andrássy Gyulával, mint a két legnagyobb országgyűlési párt vezetőivel, továbbá Vázsonyi Vilmos igazságügy-miniszterrel, mint a választójogi törvényjavaslat képviselőjével, valamint az érdekelt szakminiszterekkel, elsősorban természetesen Wekerle Sándor miniszterelnökkel és Szerényi József kereskedelmi miniszterrel. Megállapodás még nincs, de abban az összes érdekelt meggyőződik, hogy a jelenlegi törvény rossz, azt meg kell változtatni és az általános választójog szellemével összhangba kell hozni.

Károlyi, Vázsonyi és Tisza beszéde a választójogi bizottság ülésén.

(Budapesti tudósítónk telefonjelentése.)

A választójogi bizottság pénteken ülést tartott. Az első felszólaló gróf Károlyi Mihály volt. Rámutatott arra, hogy a javaslat kompromisszum eredménye. Annak megalkotása képviseli a jelenlegi kisebbségi kormány létének egyetlen alapját. Parlamentáris szempontból nem tartja megengedhetőnek, hogy kisebbségi kormányzat álljon fent, ha csak nem leli mentességét a választójogi priuszban. Kell hogy a kormány is érezze, hogy elérkezünk végre a döntő fordulathoz.

Egyéni és politikai becsület fűzi a kormányt ahhoz, hogy e javaslat *alapvető elveiben elfogadtassék*. Alkúnak itten nincsen helye, mert különben a kisebbségi kormánynak le kell monania. Véleménye szerint az egyedüli helyes út a Ház feloszlátása, vagy pedig a kormánynak távoznia kell, mert különben joggal mondhatná a munkapárt, hogy nem az elveiért vállalta az ország vezetését, hanem hogy a hatalmat megtartsa. Az esetleges választásoknál mindenesetre nehézségek fognak fennállani, mert az ország a 48 és a 67 összekapcsolását nem fogja bevenni.

Rátér ezután a munkapárt által felhozott módosításokra. Az a körülmény, hogy az írás-olvasás helyett 4 elemi követeltessék, valamint a katonai jogcímek megnyirbálása, ugyszintén a 6 elemi, mint teljes jogcím, a javaslat lényegével ellenkezik. A nemzetiségi veszedelem nem olyan komoly, mint ezt a munkapárt beállítja. Orvoslására nézve osztja Holló Lajos véleményét: nem a választójogban, hanem főleg a magyar gazdasági önállóságot biztosító intézményekben véli felelni. Történtek ugyan nemzetiségi árulások, de nem szabad általánosítani, mert sok nemzetiségi katona híven küzdött ügyünk mellett.

Ezután a bolsevikizmusról beszél. Fejteti, hogy ez a szocializmus egyik ága. Kéri a kormányt, hogy vigye már a javaslat sorsát dűlőre: jobbra, vagy balra.

Dr. Vázsonyi Vilmos igazságügyminiszter szólt fel ezután. Tájékozódni szeretne a munkapárt javaslata felől. Mielőtt részletes válasszal szolgálna, megjegyzi, hogy a kormányt nem kell figyelmeztetni, vagy fenyegetni, hogy lelkiismerete szerint cselekedjék. A munkapárt szerinte helyesen cselekedett, amikor a nemzetiségi kérdésben a há-